

“U hebt de koppen van de zeemonsters in de wateren vermorzeld. U hebt de koppen van de Leviathan verbrijzeld” (Psalm 74:13–14). Wat betekenen deze verzen? Is Leviathan hier een beeld voor de farao uit Exodus? Helpt een oud buiten-Bijbels verhaal over de overwinning op Litan (=Leviathan), “de snelle slang, de kronkelende slang, de machthebber met zeven koppen,” om het beeld beter te begrijpen (vergelijk ook Jesaja 27:1)? En wat is de functie van deze verzen in Psalm 74 als geheel? En hoe preek je het best vanuit deze psalm? Tijdens mijn colleges exegetische Oude Testament gingen de studenten van onze predikantsopleiding afgelopen najaar stevig met elkaar in gesprek over de uitleg van de psalmen – hier aan de hand van het werkstuk van Peter (m.) over Psalm 74. (Foto: Andrew Temaly)

Happy birthday

D., 7 januari 2020

“Happy birthday to you,” zingen ze en vervolgens in het Arabisch: “Sana helwa maa Jasoe” [Zoet jaar met Jezus]. Dan wordt de taart aangesneden en geniet ieder een stevig stuk gebak.

Zo ging het 23 december, toen 's avonds laat aan de vooravond van mijn verjaardag opeens een groep studenten van onze predikantsopleiding met een taart voor de deur van mijn appartement stond.

Zo gaat het vandaag opnieuw, nu de jongelui van de protestantse kerk in het dorp D., zo'n 325 km ten zuiden van Caïro, hun kerstviering afsluiten.

Even kijk ik verbaasd omdat ik geen 'feestvarken' kan ontdekken voor wie de jongelui zingen, maar dan begrijp ik het: ze zingen “Happy birthday” voor Christus – vandaag wordt immers zijn geboortedag gevierd.

Als ik ernaar vraag, vertellen ze me dat ze hier op de zondagschool mee begonnen zijn en dat ze dit nu (ze zijn inmiddels 15–22 jaar oud) nog steeds elk jaar doen. In Nederlandse oren klinkt het misschien spottend “happy birthday” als kerstlied te zingen, maar in Egypte is het begrijpelijker: in het Arabisch gebruik je voor zowel “kerstfeest” als “verjaardag” dezelfde uitdrukking die letterlijk “geboorte-

feest” betekent, zodat je eerder op het idee komt om bij beide gelegenheden hetzelfde lied te zingen en bovendien heeft de Arabische versie van “Happy birthday” een christelijke strekking. “Zoet” in “Zoet jaar met Jezus” duidt ook niet op de suiker in het gebak, maar is eerder het zoet van “Ai ziet, hoe zoet, hoe lieflijk ...” van Psalm 133.

Hoe ik zo met koptische kerst (7 januari) in D. ben terechtgekomen? Dat is te danken aan de familie van stukadoors (en toekomstige dominees) die hier woont. Aan het hoofd van de familie staat Abd al-Masih. Hoewel analfabeet is hij inmiddels al 25 jaar ouderling. Bij zijn eerste vrouw kreeg hij zeven kinderen. Na haar overlijden trouwde hij opnieuw en kreeg hij nogmaals zeven kinderen.

De jongste van zijn veertiental is Mofreh (foto midden-boven), een tweedejaarsstudent in onze predikantsopleiding en sinds dit najaar mijn student-assistent. Tijdens zijn bachelor Engels aan de universiteit was hij onder andere actief in studentenevangelisatiewerk, maar werd hij niet echt uitgedaagd om het meeste uit zijn studie te halen. Bij ons heeft hij zich echter ontpopt tot de leergierigste student die ik hier ooit heb meegemaakt en die geen kans voorbij laat gaan om mij met vragen te bestoken.

Na de taart in de kerk nuttigen we de avondmaaltijd bij Ehab (rechtsboven), een eerstejaars student in onze predikantsopleiding die als zoon van een halfzus oom tegen Mofreh moet zeggen, hoewel hij zo’n zes jaar ouder is. Ik heb de indruk dat hij op zich zijn weg bij ons op het seminarie inmid-

dels gevonden heeft, maar hij bekent ook: “Het is wel moeilijk om telkens m’n gezinnetje hier achter te laten om de hele week in Caïro te studeren.”

Na het eten gaan we naar Michael (foto hiernaast). Wie niet beter zou weten, zou meteen aannemen dat hij een oudere broer van Mofreh is, maar ook hij is een oomzegger, een zoon van een halfbroer. Het tienerwerk in de kerk heeft al jaren zijn hart. Hoewel hij inmiddels een stapje terug heeft moeten doen omdat hij nu ook eerstejaarsstudent in onze predikantsopleiding is, had hij vanmiddag bij de jongerenbijeenkomst in de kerk de leiding en zorgde hij er onder andere voor dat de uitgebreide bijbelquiz goed verliep.

‘Sidi’ is in deze regio de aansprektitel voor een grootvader of oudoom en Michael zegt dit dan ook tegen zijn opa ouderling Abd al-Masih. Maar Mofreh is sinds zijn twintigste feitelijk ook al ‘sidi’: toen werd Thomás (nu 5) geboren, het zoontje van Michael en daarmee het ‘oudoomzeggertje’ van Mofreh. Terwijl kleine kinderen op mij als buitenlander vaak wat verlegen reageren, heeft Thomás daar totaal geen last van en komt hij telkens bij me.

Uiteraard ben ik in de eerste plaats uitgenodigd om de bijbelse kerstboodschap te brengen, gisteren tijdens de hoofdkerstviering en vandaag tijdens de jongerenbijeenkomst. Maar kerst is ook familiefeest: vanmorgen zijn we huizen van Mofrehs broers langsgegaan en deze avond zijn verschillende generaties bijeen om tot middernacht domino te spelen – hier de manier om het als “als broeders samenwonen” concreet gestalte te geven. *Willem-Jan*

Armia

Net als in Amerika gebruikelijk is, kun je aan ons seminarie in Caïro pas komen studeren als je een bachelor in een ander vakgebied aan een hogeschool of universiteit hebt afgerond.

Toen ik alweer heel wat jaren terug een kerk in een dorp in het Nijldal bezocht, ontmoette ik daar een jongeman die me met de nodige vrijmoedigheid al snel vertelde dat hij “kwaad” was op het seminarie: hij wilde meer weten van Bijbel en theologie maar omdat hij nog met zijn bachelor aan de universiteit bezig was, mocht hij nog geen vakken volgen op het seminarie. Waarom hadden we als seminarie hem niets te bieden terwijl hij onder andere door gesprek met andersdenkende medestudenten aan de universiteit allerlei vragen had?

Vier en een half jaar geleden kwam ik hem opnieuw tegen omdat hij zich had aangemeld voor onze predikantsopleiding en na de gebruikelijke gesprekken en tests was toegelaten. “Armia” heette hij, zo herinnerde hij me, de Arabische vorm van de Bijbelse naam Jeremia. Twee en een half jaar geleden kreeg hij als student een bijbaan: hij werd mijn student-assistent en heeft me onder andere bij het voorbereiden van Arabischtalige colleges uitstekend geholpen – waarbij hij gelukkig nog steeds de vrijmoedigheid had om van tijd tot tijd te zeggen dat zijns inziens iets beter anders kon.

Najaar 2017 trouwde hij met Basma en 31 mei jl. heeft hij de predikantsopleiding afgerond. Sindsdien

dient hij een gemeente langs de Nijl, zo’n 200 km ten zuiden van Caïro. Basma is anderhalf jaar geleden aan onze deeltijdopleiding begonnen. De verhuizing naar het dorp zou vroeger haar studie hebben afgebroken, maar dankzij ons online-onderwijs kan ze nu toch doorstuderen.

In augustus heb ik Armia en Basma – inmiddels de trotse ouders van Mohibb – en de gemeente bezocht. Op Armia’s verzoek had ik een bijeenkomst met de jeugd over zaken die ze moeilijk vinden in de Bijbel. Een vraag die hij me van tevoren al doorgaf was: waarom vermoordde Elia als profeet van de ware God de profeten van Baäl (1 Koningen 18:40)? Ik vermoedde dat de achterliggende vraag is: wat is dan het verschil tussen Elia en bijvoorbeeld aanhangers van IS, die andersgelovigen brutoweg vermoorden? Of: hoe kunnen we tegenover moslims volhouden dat het christendom een godsdienst van vrede is er in onze Bijbel zo’n voorbeeld van religieus geweld staat?

Tijdens het gesprek bleek dat de jongeren inderdaad over zulk soort vragen nadachten. Het werd ook duidelijk dat dit hier bepaald geen theoretische vragen waren. Ik zal de details weglaten, maar een paar jaar geleden stonden de religieuze verhoudingen in dit dorp zo op scherp dat men slechts dankbaar kan zijn dat er niet daadwerkelijk doden zijn gevallen – al hebben een aantal jongeren het dorp moeten verlaten om er waarschijnlijk nooit meer terug te kunnen keren.

Uiteraard kan ik tijdens zo’n gesprek van twee uur niet alle vragen

beantwoorden, maar dat hoeft ook niet. Armia heeft tijdens zijn studie het nodige geleerd en bovendien: afgelopen zomer circuleerde op het in Egypte nog immer populaire Facebook bovenstaande advertentie. In de advertentie staat: “Ben je student aan een universiteit of hogeschool en wil je theologie studeren? [Kijk dan op] www.etsc.org.” Want we hebben als seminarie wat gedaan met de kritische vraag die Armia stelde toen ik hem voor het eerst ontmoette: tegenwoordig kun je als bachelorstudent aan een hogeschool of universiteit al een aantal vakken bij ons aan het seminarie online volgen, onder andere over het Oude en Nieuwe Testament.

Verdriet

Naast alle mooie dingen die ik hier mee mag maken is er ook verdriet. Mensen sterven, soms nog jong. Voor ons als seminariegemeenschap was het overlijden van Sara afgelopen juni ingrijpend – de vrouw van mijn collega John en tegelijk een studente wier scriptie ik dit jaar zou begeleiden.

In Europa

Nederland. Vorig jaar januari bezochten tien Egyptische predikanten Nederland. Ze maakten kennis met de kerk en cultuur in ons vaderland. Langzaam maar zeker werd bijvoorbeeld duidelijk waarom christenen in Nederland zich zorgen maken over “secularisatie,” terwijl christenen in Egypte veeleer dromen van een “seculiere” staat die niet wordt gedomineerd door andermans religie. Het fysieke hoogtepunt, de bestijging van de euromast, kwam door de sneeuw

en kou wat minder tot zijn recht, maar daar kwam ongepland een ander hoogtepunt voor in de plaats: de voor Egyptenaren unieke kans om, dominee of niet, een sneeuwgevecht te houden. Overigens, zonder iets te kort te willen doen aan de ontmoetingen door de weeks in de Pelgrimvaderskerk in Rotterdam, de Arabische gemeente in Amsterdam, Sliedrecht en Maarssen en op het GZB-kantoor, etc., de echte hoogtepunten van het bezoek waren ongetwijfeld de kerkdiensten en ontmoetingen tijdens de weekenden in tien gemeenten verspreid over het land. Dank aan wie hieraan bijdroegen. Zie ook nog wjdwn.nl/2019/01.

België. Afgelopen februari-april bracht ik als reseacher in residence (gastonderzoeker) mijn studieverlof door aan de Evangelische Theologische Faculteit in Leuven. Ik heb onder andere een blogserie geschreven over hoe Psalm 58 door de eeuwen heen is uitgelegd en gebruikt. Zie: wjdwn.nl/2019/03, wjdwn.nl/2019/04.

Italië. Vanuit Nederland ben ik uitgezonden naar Egypte, maar soms stuurt ons seminarie in Caïro mij terug naar Europa. Zo was er afgelopen november in Rome vlakbij het Vaticaan een vergadering van de – overigens evangelicale – European Council for Theological Education (ECTE), waar ik namens ons seminarie aan deelnam. Binnenkort krijgen wij hier bezoek van een vertegenwoordiging van deze raad voor de accreditatie van onze onderwijsprogramma's.

Colofon

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelwetenschappen en systematische theologie aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro. Voor dit werk is hij door de protestantse zendingsorganisatie GZB uitgezonden vanuit de Noorderkerkgemeente in Amsterdam. In het kader van het GZB-programma “Deelgenoten” wordt zijn werk mede gesteund door de Sionskerk Ameide en de hervormde gemeenten van Giesenburg, Goedereede, Polsbroek-Vlist en Sliedrecht. Via deze nieuwsbrief houdt hij u als familie, vrienden, gemeenteleden en belangstellenden op de hoogte van zijn werk en ervaringen in Egypte.

Dr. Willem J. de Wit, 8 el-Sekka el-Beda, Abbaseya, Caïro 11381, Egypt
00201272800851, skype: willemjdwit
willemjdwit@hotmail.com, wjdwn.nl,
[facebook.com/willemjdwit](https://www.facebook.com/willemjdwit)

Het Evangelical Theological Seminary in Caïro leidt toekomstige predikanten op voor de presbyteriaanse (protestantse) kerk in Egypte. Daarnaast biedt het seminarie diverse Arabischtalige deeltijdopleidingen aan, zowel in Caïro als online. Wie het Engels voldoende beheerst, kan doorstuderen in het Master of Theology (ThM)-programma. Veel oud-studenten hiervan zijn inmiddels zelf betrokken bij de opleiding van predikanten in Egypte en Sudan. Ook westerse theologiestudenten kunnen (een deel van) deze masteropleiding volgen. In totaal telt het seminarie zo'n 400 studenten. Op wjdwn.nl/filmpje vindt u een video waarin het seminarie zichzelf in zeven minuten voorstelt.

ETSC, etsc@etsc.org, etsc.org

De GZB werkt graag mee aan de verspreiding van deze nieuwsbrief en stelt uw meeleven en gebed zeer op prijs. U kunt uw betrokkenheid óók tot uitdrukking brengen door een gift over te maken op NL91 INGB 0690 7624 45 voor het werkersfonds “W.J. de Wit” of voor andere onderdelen van het werk waar de GZB wereldwijd bij is betrokken. Via de link op wjdwn.nl/geven kunt u een eenmalige of periodieke bijdrage eenvoudig online regelen. We zijn dankbaar voor uw onmisbare steun, zodat het werk voort kan gaan en zelfs kan groeien. Als u deze brief niet per post hebt ontvangen, maar volgende nieuwsbrieven wel graag per post ontvangt, geeft u dan uw adres door aan de GZB. Geeft u een adreswijziging ook altijd door aan de GZB.

GZB, Postbus 28, 3970 AA Driebergen
0343 512444, info@gzb.org, gzb.nl